

Briefrapportage

Saricon BV

Aan: Begeleiding en Advies Sportterreinen, t.a.v. de heer P. Prins
Van: C.J.W. Prince
Datum: 14 december 2020
Betreft: **Sportpark Elsenburg-Rijswijk, kenmerk 20S113**

Inleiding

Saricon heeft in opdracht van Begeleiding en Advies Sportterreinen een beknopte risicoanalyse (RA) uitgevoerd vanwege de aanwezigheid van een Duitse loopgraaf en een wapenopstelling tijdens de Tweede Wereldoorlog binnen de grenzen van het project 'herstructureren sportpark Elsenburg aan de Lange Kleiweg 106 in Rijswijk'.

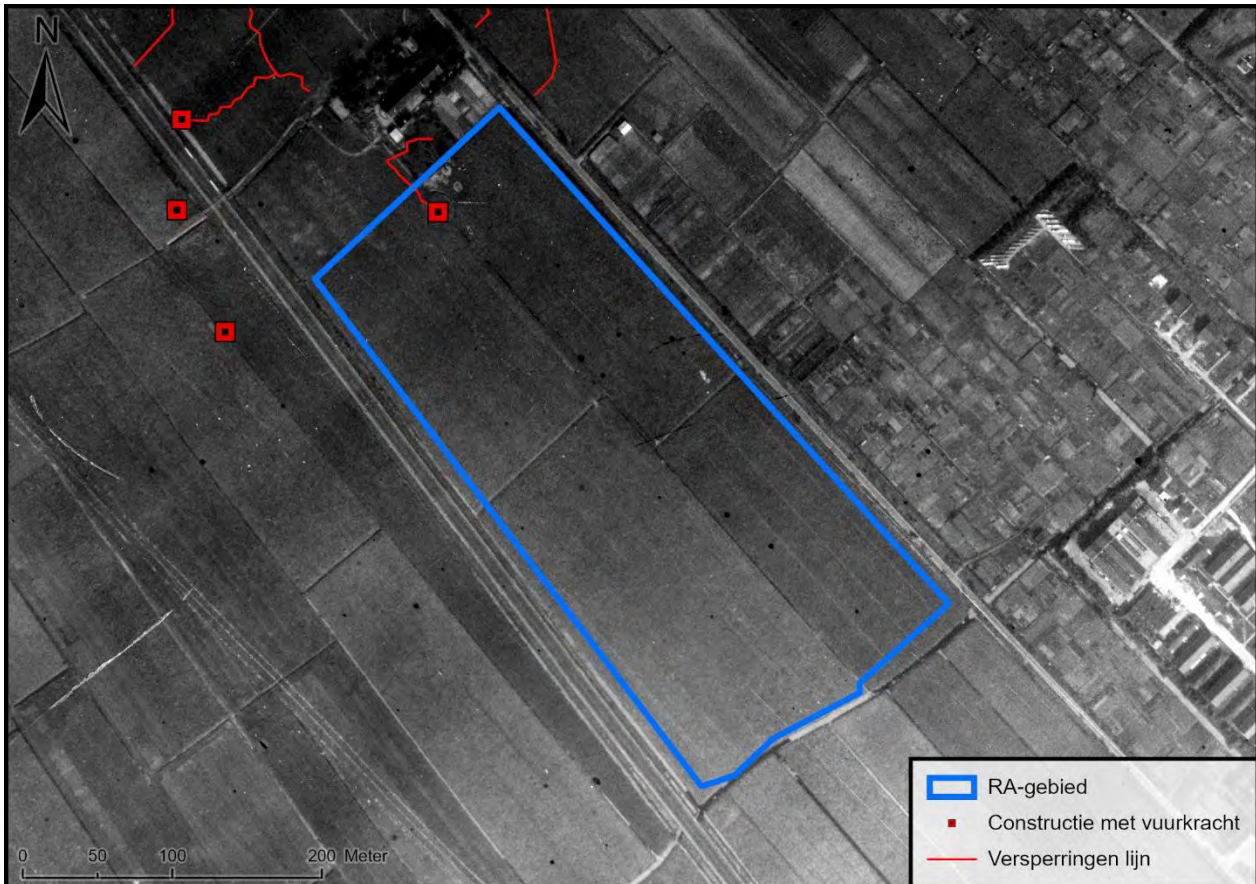

Figuur 1. Begrenzing onderzoeksgebied, zoals aangeleverd door de opdrachtgever.

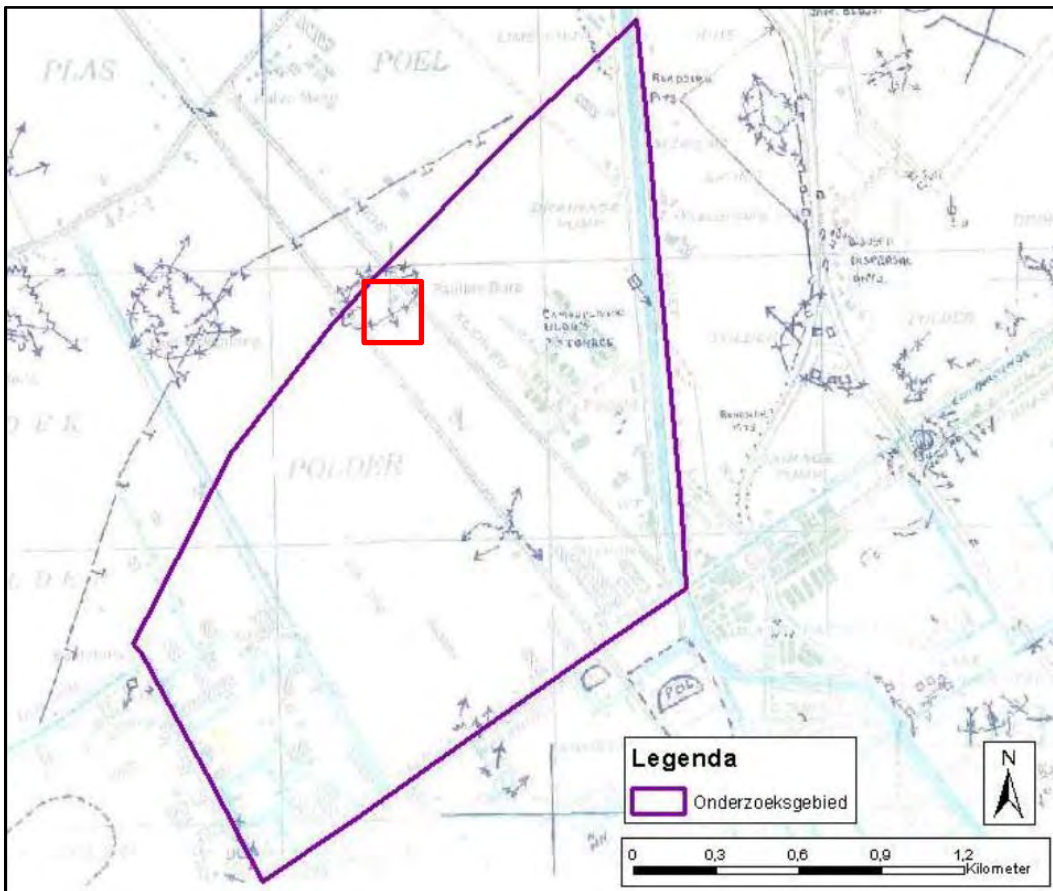

Figuur 2. Weergave van het RA-gebied in de huidige topografie.

Uit een eerder vooronderzoek van Saricon uit 2011, genaamd Masterplan Rijswijk-Zuid met kenmerk 11S082, blijkt dat in de uiterste noordwestelijke rand van het RA-gebied tijdens de Duitse bezetting een loopgraaf en wapenopstelling waren aangelegd.

Figuur 3. Binnen het RA-gebied bevond zich volgens het onderzoek 11S082 een constructie met vuurkracht (mitrailleuropstelling) en een loopgraaf. Deze stelling maakte deel uit van een reeks stellingen die gegroepeerd lagen rond de boerderij Pauline Burg, net boven het RA-gebied. De getoonde luchtfoto komt uit september 1944.

Figuur 4. Detail van inlichtingenkaart nr. 381. Bij de Pauline Burg (rode kader) zijn stellingen (pijl) gerealiseerd. (Uitsnede uit 11S082-VO-01, p. 17. Bron; NIMH 575, in. 130)

Sinds de uitvoering van dit het vooronderzoek 11S082 gelden andere inzichten met betrekking tot het afbakenen van militaire objecten in stedelijk gebied. Onderzoekers worden nu geacht aan de hand van onderzoeksvragen te motiveren of er voldoende aanleiding is om in het heden nog conventionele explosieven te verwachten rond locaties van voormalige militaire objecten.

Om tot een afgewogen oordeel te kunnen komen, moet de onderzoeker een aantal onderzoeksvragen beantwoorden. Hieronder worden enkele van vragen behandeld die voor dit onderzoek relevant zijn.

- **Waren binnen de grenzen van de militaire infrastructuur significante hoeveelheden munitie opgeslagen?**

Binnen het RA-gebied lagen slechts een mitrailleurpostelling en een verbindings/schuilloopgraaf. Dergelijke wapenopstellingen werden in het achterland vaak aangelegd met het oog op eventuele grondgevechten en waren lang niet altijd permanent bemand. Bij het verlaten van een dergelijke stelling was het bovendien, onder normale omstandigheden, gebruikelijk dat de wapens en munitievoorraden mee werden genomen, en dus niet werden achtergelaten of gedumpt.

- **Is bekend tot welk moment de militaire infrastructuur in gebruik is geweest?**

In het vooronderzoek 11S082 staat op p. 15 vermeld dat deze stellingen op 2 januari 1945 werden verlaten.¹ Op dat moment hadden de Duitsers deze regio nog stevig in handen. Het is daarom aannemelijk dat de aanwezige conventionele explosieven op een ordelijke wijze zijn verwijderd, zodat ze elders ingezet konden worden.

Op een luchtfoto van 3 september 1945, enkele maanden na de bevrijding, blijkt dat de wapenopstelling geheel verdwenen is.

Figuur 5. Op deze luchtfoto van 3 september 1945 is te zien dat de wapenopstelling verdwenen is.

- **Wat waren de voor de hand liggende dumplocaties voor conventionele explosieven?**

De stelling lag destijds nog midden in een polderlandschap. De aanwezige sloten waren op zichzelf geschikte locaties om conventionele explosieven te dumpen, maar er was voor de Duitsers in dit gebied en in deze periode geen aanleiding om hun munitie te dumpen. Het bronnenmateriaal bevat ook geen meldingen van dumpingen in deze omgeving.

- **Wat was de bodemgesteldheid van de militaire infrastructuur? Konden hier conventionele explosieven onopgemerkt achterblijven?**

¹ Bron: NIMH Collectie 575 (Duitse verdedigingswerken), inv. 26, Bericht J.A. 201 d.d. 2 januari 1945. Betreft stellingen Lange Kleiweg Delft 'Paulineburg'

Het maaiveld lag destijds rond -0,5 meter NAP (11S082, p. 23). In het vooronderzoek 11S082 is als algemeen uitgangspunt gehanteerd dat conventionele explosieven -1,5 tot - 2 meter beneden het maaiveld van WO-II konden worden aangetroffen. Gezien de drassige ondergrond, en de hoge grondwaterstand in dit gebied, is het echter niet waarschijnlijk dat conventionele explosieven daadwerkelijk zo diep in de bodem terecht konden komen.

Uit de gegevens van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) blijkt dat het huidige maaiveld vergelijkbaar is met dat van 1945. Maar voor het overige hebben er wel grote veranderingen plaatsgevonden in dit gebied. Het polderlandschap heeft plaatsgemaakt voor een sportcomplex. Ter plaatse van de stelling en loopgraaf is binnen het RA-gebied onder meer een sloot gegraven, zijn bomen geplant en is een verhard pad aangelegd. Hoewel Saricon niet beschikt over specifieke documentatie over deze werkzaamheden, is het aannemelijk dat bij de aanleg van het sportpark aanzienlijk grondverzet heeft plaatsgevonden. Eventuele conventionele explosieven zouden normaliter bij deze werkzaamheden moeten zijn opgemerkt.

- **Zijn er op de locatie van de militaire objecten naorlogs daadwerkelijk conventionele explosieven aangetroffen?**

In 1980 (EOD-melding 19803486) is er 1 exercitiemijn aangetroffen met locatieverwijzing Lange Kleiweg, zonder verdere nummervermelding. De vondst van deze oefenmijn houdt in ieder geval geen verband met deze stelling.

Saricon heeft de ruimingsdatabase van de Explosieven Opruimingsdienst geraadpleegd om te zien of er na 2011 nog meldingen bekend zijn van vondsten van conventionele explosieven in het onderzoeksgebied. Dit blijkt niet het geval te zijn.

Conclusie RA

Gezien de bovenstaande uiteenzetting adviseert Saricon om de voormalige locaties van militaire aanwezigheid binnen het RA-gebied als onverdacht te beschouwen. Dit betekent dat de voorgenomen werkzaamheden op reguliere wijze uitgevoerd kunnen worden.

Mochten bij werkzaamheden in het onderzoeksgebied toch onvoorzien conventionele explosieven worden aangetroffen dan is het zaak dat een procedure in werking wordt gesteld om het risico tot een minimum te beperken. De politie moet worden gewaarschuwd, die de EOD van een eventuele vondst in kennis zal stellen.

NB: Het is niet gezegd dat in het voorgenomen werkgebied met zekerheid geen conventionele explosieven aanwezig zijn. De uitkomst van deze briefrapportage moeten worden beschouwd als een waarschijnlijkheidsuitspraak. Deze is gebaseerd op een uitgebreid historisch bronnenonderzoek, een kritische beoordeling van deze bronnen en expertinschattingen. Alle methoden in de betreffende onderzoeken zijn naar inschatting van de opstellers consistent toegepast; conclusies zijn herleidbaar en reproduceerbaar.

Ongesteld door:
C.J.W. Prince
Historisch onderzoeker

Goedgekeurd door:
D. de Goeij
Afdelingshoofd